

HBTQI i skolan – år 4-6

BÖCKER

Bosson Rydell Marie; "Sofia superspeciell" (Idus förlag)

Något skaver i Sofia och känns inte riktigt som det ska. Ibland känns det som att hon egentligen är kille. Med hjälp av förstående vuxna och kompisen Lukas vågar Sofia hitta sig själv. I Sofia - superspeciell får vi ta del av Sofias tankar kring sin egen person och hur hon ibland känner sig fel i sin egen kropp. Eftertexten beskriver könsdysfori och ger tips på var man kan söka mer information. Längst bak i boken finns en ordlista med några centrala begrepp.

Boyne John; "Min bror heter Jessica"

Sam har alltid sett upp till sin storebror, Jason. Till skillnad från Sam så är Jason populär, fantastiskt duktig på fotboll och tjejerna flockas runt honom. Men en kväll samlar Jason ihop sin familj för att berätta om något som han har burit inom sig under en lång tid. En hemlighet som drar isär familjen och skapar enorma sprickor. Föräldrarna vill inte att Jason ska prata om det, de menar att det bara är en fas, och Sam förstår helt enkelt inte. Hur ska Sam hantera att Jason säger att han inte är hans bror, utan att han egentligen är hans syster? Min bror heter Jessica är en berättelse om att hitta sig själv, könsidentitet och omvärldens oförståelse. Det är en bok om sorg och ensamhet men även om kärleken mellan två syskon, som älskar varandra alldeles oavsett.

Cavallo Francesca & Favilli Elena; "Godnattsagor för rebelltjejer 1 & 2" (Max Ström)

Tänk om prinsessan inte gifte sig med prinsen, utan istället valde att bli astronaut? Godnattsagor för rebelltjejer är en bok fylld av kvinnliga förebilder – hundra fantastiska kvinnor som åstadkommit något speciellt eller stått upp för sina ideal. Författare, astronauter, konstnärer, dansare, kockar, rappare, boxare, forskare och politiska ledare från hela världen. Stärkande, rörande, inspirerande och absolut sanna sagor för tjejer i alla åldrar

Croall Moa-Lina; "Jag blundar och önskar mig något" (Alfabet förlag)

Lisa går i sexan. Hennes bästa kompis heter Nova och är ett år äldre. Men nu börjar Nova vilja vara med Lisas storsyster och hennes kompisar, lite tuffare äldre tjejer som har en hemlig klubb. Fast egentligen vill Lisa bara vara med Nova. Men vågar hon säga det?

Ekeröth Helen; "Skuggan" (Rabén & Sjögren)

Tolvåriga Nuwa börjar på kejsarens drakberidarskola för att lära sig att tämja drakar med hjälp av magi och silverklockor. Där går flickor som vill bli krigare i kejsarens styrka och konkurrensen är hård. Men Nuwa är också på skolan för att ta reda på varför hennes nu döda mamma plötsligt och utan förklaring slutade som drakberidare. Det visar sig vara svårare än Nuwa anat, både att rida en drake och att få reda på sanningen om sin mamma. Samtidigt dras hon in i en hemlig motståndsrörelse på skolan, något som förändrar allt. Det finns hemligheter som är långt större än hennes egna och frågan är vem som kan lita på vem.

Ellis, Deborah; "Den osynliga flickan" (Bonnier Carlsen)

Parvana bor i Afghanistans huvudstad Kabul med sin mamma, pappa och äldre syster. Talibanerna styr landet och ingen flicka eller kvinna får gå ut utan manligt sällskap. När pappan fångas klär Parvana ut sig till pojke för att kunna försörja familjen.

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Gatu Anja; "Gå på mål, Marta!" (Olika förlag)

Det finns inget som kan stoppa Marta med bollen! Inte spelarna på planen. Inte flip-flopsen. Inte brorsan. Hon är snabbast på plan där hon dribblar och fintar, och drömmer är att en dag vara med i landslaget. Men när en agent erbjuder henne en plats på en fotbollsskola i Rio vet hon inte vad hon ska göra. Det är långt hemifrån, och hon måste lämna alla hon tycker om. Och framförallt, det kostar en massa pengar. Martas mamma säger att hon får åka om hon får ihop pengarna själv. Nu sätts Martas vilja på prov! En berättelse med fotbollen och kärleken till sporten i fokus, inspirerad av dribblardrottningen Marta Vieira da Silvas liv

Gino Alex: "George" (Lilla Piratförlaget)

När folk ser George så tror de att de ser en pojke. Men George vet att hon inte är en pojke. Hon vet att hon är en flicka. George måste hålla tyst om sin hemlighet för alltid, det är hon säker på. Men när hennes lärare uppmanar alla elever att vara med i en skolpjäs, så vill George spela rollen som Charlotte mer än något annat. Skolan låter henne inte ens försöka – eftersom hon är en pojke. Tillsammans med sin bästis Kelly hittar George på en lösning som gör att hon inte bara får spela rollen som Charlotte – utan också får berätta vem hon själv är. På riktigt.

Holm E B; "Månskensvargen" (Bonnier Carlsen)

Ungdomsbok, där kärleken mellan två killar gradvis avslöjas och tar allt större plats i handlingen. Utspelas på medeltiden, men skildringen av kärleken mellan pojkarna är på ett sätt helt modern.

Jägerfeld Jenny; "Brorsan är kung" (Rabén Sjögren)

Måns bor egentligen i Stockholm, där är allt ganska trist och jobbigt. Men nu är han i en ny stad över sommaren. Han har följt med sin mamma till Malmö där hon ska jobba. En av de första dagarna träffar han på Mikkel, en kille som ser helt livsfarlig ut, ögonen är smala, arga springor och han har tatueringar över hela armarna. Mikkel utmanar Måns på skateboard, och Måns lyckas mycket bättre än Mikkel hade trott. Från och med den dagen börjar de hänga och Måns har aldrig haft så roligt med någon annan. Sommaren i Malmö verkar bli den bästa i Måns elvaåriga liv. Men vad händer när ens nyvunna vän inte tycker att man varit ärlig med allt?

Lundqvist Jesper; "Spionen på spökskolan" (Olika förlag)

Om det inte varit för getingen hade Silas inte märkt att handen blivit osynlig. Han hade inte heller fått reda på att skolans vaktmästare inte bara var en vaktmästare. Eller att det fanns urgamla gångar som bredde ut sig under skolgården. Och han hade absolut inte upptäckt den märkliga dimman som väller in när klockan slår midnatt. Om Silas hade fått välja skulle allt vara som vanligt. Men det får han inte. Istället dras han in i en helt ny värld, där faror lurar bakom varje hörn. Spionen på spökskolan är den första delen i urban fantasy-trilogin Spökskolan om ofrivilligt osynliga Silas, underliga vaktmästaren Vingela och oberäkneliga rektor Vektor.

Löfgren-Mårtenson Lotta; "Typ jättekär, liksom!" (Studentlitteratur AB)

Emmas hösttermin börjar bra. Hon är tillsammans med Anders och de är lyckliga ihop. Fast allt är kanske inte helt perfekt. De ses inte så ofta längre och sms:ar knappt heller. Och vad är det med bästa kompisen Jonna? Helt plötsligt avslöjar hon att hon är typ jättekär, liksom. I Emma! Vad ska nu hända med framtiden? Emma känner sig ensamast i världen. Lättläst utan att vara barnslig.

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Lövestam Sara; "Skarven" (Lilla Piratförlaget)

Det är något mystiskt på Skarvön. Den spöklika ön där döda träd sträcker sina grenar mot himlen och svarta fåglar ruvar i sina bon – den brukar alltid vara öde, men nu är det en människa där. Han rör sig som om han inte vill bli sedd, men Johanna ser hans mörka silhuett från skärgårdsbåten. Johanna som alla kallar Johan. Ludde som längtar efter mysterier. Olivia som aldrig får göra något för sina föräldrar. Tillsammans åker de till Skarvön för att göra efterforskningar och plötsligt befinner de sig i centrum för en riktig mordgåta.

Nilsson Malin & López Vanessa: "Det är jag som är Mickan!" (Vombat förlag)

När Mickans familj flyttar ser hon sin chans. Nu ska hon äntligen leva som tjej. För trots att Mickan har en pojkes kropp och är döpt till Mikael betyder det inte att hon vill leva som kille. Hon vill vara Mickan. Med stöd från de vuxna börjar hon i sin nya skola. Men kan Mickan dölja sin hemlighet tills hon själv vågar berätta, och ska hon lyckas bli bästis med klassens coolaste tjej? Mickan och hennes nya vänner hamnar i roliga och spännande situationer som för dem samman och stärker deras vänskap. För varje dag växer Mickans självförtroende.

Ostertag Molly; "Witchboy" (Hegas)

13-åriga Aster har vuxit upp med sin häxfamilj i skogen bortanför den lilla staden. För dem är det självklart - flickor blir häxor och pojkar blir formbytare som kan ta djurens skepnad. Men Aster har alltid haft lättare för häxmagi trots att det är förbjudet för killar. När en ny ondska dyker upp börjar den med att infiltrera formskiftarna. Kan Aster rädda alla med hjälp av häxmagin utan att dra på sig byns ilska? Witchboy är första delen i en spännande tecknad serie om magi, drömmar och normer och om de personer som vågar utmana.

Sandberg, Eriksson & Susso: "Du är inte ensam, Stargirl" (Lilla Piratförlaget)

När Milo sökte en mejlvän kunde han inte ana att det var just Stargirl, eller Stella som hon egentligen heter, som skulle svara. Milo och Stella skriver öppen hjärtligt till varandra om sina känslor, drömmar, ja helt ocensurerat om allt som händer i deras liv. Milo vill bli skådespelare och gör allt för att få huvudrollen i skolans föreställning, men det är inte så lätt när resten av klassen inte ser honom för den han är. Stella försöker desperat att frigöra sig från sina så kallade vänner, det populära Rosa gänget. Mejlväxlingen mellan Milo och Stella blir ett andningshål där de kan vara sig själva. Och deras vänskap blir en vändpunkt som kommer att påverka dem resten av deras liv.

Simonsson Nathalie; "Världens viktigaste bok" (Ordfront)

En bok om kroppen, känslor om sex för unga i åldrarna 10-13. "Världens viktigaste bok" kan användas i skolundervisningen men den kan också läsas på egen hand av de unga.

Wegerup Jennifer; "Sätt straffen, Charlotte!" (Olika förlag)

Äntligen! Charlotte ska spela sin första cup. Motståndet är tufft. Men det är Charlotte och hennes lag IF Ekby också. Och när det är dags för straffläggning gäller det att hålla huvudet extra kallt. De bara måste sätta dem! "Sätt straffen, Charlotte!" är inspirerad av landslagsstjärnan Charlotte Rohlins barndom.

Wennberg Liz; "Punkpapporna" (Vombat förlag)

Punkpapporna är en humoristisk skildring av en annorlunda familjekonstellation och fria barns roliga upptåg. Cornelia och hennes pappor har flyttat ända ifrån London. När de kommer till hennes nya klass för att presentera sig sprider sig oron.

Cornelias pappor är punkare. Men vad är en punkare?

Cornelias klasskamrater Martin, Vera och Siv blir jättenyfikna. En förälder säger att punkare sover på dagarna och lever om på nätterna. Vera och hennes vänner måste helt enkelt ta reda på hur det ligger till, men inget är som det ser ut... Det är mycket häftigare.

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Wennberg Liz; "Punkpapporna i London" (Vombat förlag)

För ett år sedan flyttade Cornelia från London till Sverige med sina två pappor. Alla i byn blev jättenyfikna, för hur bär man sig egentligen åt när man är Punkare? Nu är det dags att åka tillbaka till London på besök, och Cornelia tar med sig kompisgänget. De lyckas alltid ha något fuffens för sig. Cornelia vill ha en hundvalp och Martin vill ha en tatuering. Den här gången tar de saken i egna händer.

FILMER

Barnkonventionen – Hur Ky blev Niels

Fyrverkerier, löpning och fotbollsträning gör Niels lycklig. Men han har varit olycklig i flera år för att han föddes i en flickas kropp. Förra sommaren vågade Niels, som då kallades Ky, äntligen berätta för sina föräldrar att han är en pojke. Han vill byta namn till Niels och har en kompis som heter Stelle och som föddes i en pojkes kropp. På deras nya skola berättar de för klassen att de är transpersoner. För Ky blir det början på ett nytt liv som Niels.

Billy Elliott

Året är 1984. Elvaårige Billy lever i ett gruvsamhälle i nordöstra England tillsammans med sin far Jack, sin äldre bror Tony och sin senila mormor. Det är gruvarbetarstrejk och fadern har svårt att försörja familjen. Ändå ser han till att betala Billys boxnings-lektioner som han anser ska göra Billy till man. Ortens balettklass delar lokal med boxningen och en dag blir Billy nyfiken på vad flickorna gör. Balettlärarinnan utmanar Billy att delta i lektionen och upptäcker hans talang. Billy börjar ta dans-lektioner för boxningspengarna utan att berätta det för sin far. En film om en ung människas mod att ifrågasätta konventioner och gå sin egen väg i livet. Filmhandledning finns på www.sfi.se

Cornelia, regnbågsungen

Cornelia är 8 år. Hennes pappa blev kär och gifte om sig med en man och Cornelia har sedan dess två hem. I det ena bor hon med mor Helena och sin lillasyster Tilda och i det andra med sin pappa Richard och bonuspappa Pehr. Jag är bortskämd för jag har liksom dubbelt av allt, inte bara två pappor utan även två fastrar, två farmor, två hem, allt är liksom mer än två.

The boy in the dress

Dennis känner sig annorlunda - han är en vanlig kille som bor i ett vanligt hus på en vanlig gata. Han spelar fotboll med sina kompisar och bor med sin pappa och bror, men han är frustrerad över den tråkiga grå värld han lever i - en värld som aldrig riktigt varit densamma sedan hans mamma lämnade dem. Men ibland sker förändringar på de mest oväntade platser. I Rajs kiosk kallar modemagasinen på Dennis - kan det verkligen vara så att Kate Moss berättar för honom att det är okej för killar att gilla Vogue? Med hjälp av Lisa, den coolaste tjejen i skolan, utmanar Dennis ödet och skapar sig en helt ny personlighet - men kan pojkar bära klänning, och vad kommer rektorn, hans pappa och hans vänner i fotbollslaget tycka om de får reda på det?

Tur och Retur

En tjej och en kille i 10-11 årsåldern träffas på Arlanda när de ska åka och hälsa på en av sina föräldrar. De upptäcker att de är mycket lika och bestämmer sig för att byta familjer. Heteronormativiteten, stereotyper och fördomar visas på ett festligt sätt. Filmhandledning finns på www.sfi.se

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

Vi är bäst!

Året är 1982 och Bobo, Klara och Hedvig vägrar gå med på att punken är död. De kämpar på med sitt band, driver omkring på stan och tycker att just deras föräldrar är pinsammast. Vi är bäst! är Lukas Moodyssons punkigt energiska film om barndomens plågor och lyckorus, om den starkaste vänskapen i världen och om vikten av att vara sig själv. Filmhandledning finns på www.sfi.se

FÖR LÄRAREN

www.transformering.se

Här kan du lära dig allt om könsidentitet och transfrågor.

<https://www.rfsl.se/wp-content/uploads/2019/04/RFSL-och-RFSL-Ungdom-om-kön-och-behandling-av-unga-med-könsdysfori-1.pdf>

Efter Uppdrag granskning – frågor och svar om vård för unga med könsdysfori

Summanen Edward; "Queera tider – hbtqi då och nu" (Rabén & Sjögren)

Hur har synen på personer som bryter mot normer kring kön och sexualitet förändrats under historiens gång? Vilken utveckling har skett när det kommer till hbtqi-personers rättigheter i Sverige? Vilka frågor är aktuella just nu? Och vart kan du vända dig om du har frågor om trans eller könsidentitet? Boken tar upp olika aspekter av att vara queer. Frågor får svar, och berättande texter varvas med intervjuer och skildringar av personer som varit betydelsefulla eller på andra sätt gjort avtryck. Det här är en bok som både inspirerar och informerar, såväl som lyfter fram delar av historien som det talas alldeles för lite om.

Summanen Edward & Tom: "Trans, köns och identitet" (Natur & Kultur)

Allt fler barn och unga reflekterar öppet kring sin könsidentitet eller kommer ut som transpersoner. Skolan kan spela en avgörande roll i identitetsskapandet och har en stor betydelse för ungas hälsa. Denna bok ger dig goda förutsättningar att möta elever som funderar kring sin könsidentitet eller som är transpersoner. Boken förmedlar även kunskap om att aktivt och medvetet främja alla elevers lika rätt och möjligheter oavsett kön samt att motverka traditionella könsmönster. Boken vänder sig till dig som arbetar inom skolan, från förskoleklass till årskurs 6. Aktuell kunskap och konkreta metoder varvas med intervjuer, fördjupningsförslag och diskussionsfrågor att arbeta vidare med.

Olbers Croall Moa-Lina; "I mitt namn, en bok om att vara trans"

Boken bygger på intervjuer med transpersoner – alltifrån ungdomar på högstadiet och gymnasiet till kända förebilder. Boken innehåller även fakta om trans och tips till dig som är transperson. Det är en bok för ungdomar som funderar över sin könsidentitet, men den riktar sig också till dem som befinner sig runt en transperson, till exempel skolpersonal, vänner och familj. Boken har även en lärarhandledning.

Intersexion (Dokumentärfilm)

Det finns fler kön än två! "Är det en pojke eller flicka?" är en vanlig fråga som ställs om nyfödda barn. I en del fall går den inte att svara på, eftersom barnets kön är otydligt. Mani Bruce Mitchell ansågs vid födseln vara en pojke men fick som bebis genomgå korrigerande

WEST PRIDE

HBTQ-FESTIVALEN GÖTEBORG

operationer och uppfostrades som flicka. Under uppväxten kände Mani Bruce sig annorlunda. Först i 40-årsåldern upptäckte hen det som familjen upplevt som en skamfylld hemlighet - könstillhörigheten var otydlig. Här får vi följa Mani Bruce Mitchells resa mot kunskap om intersexualism och i möten med andra som betecknar sig som intersexuella.

Någonstans går gränsen – metodbok från RFSL Stockholm Moa-Lina Olbers Croall
En lärarhandledning om kön, sexualitet och normer i unga människors liv. Finns att ladda ner på: http://www.levandehistoria.se/documents/Nagonstans-inlaga_small.pdf

Nathalie Simonsson; "Världens viktigaste bok" (Ordfront)
En bok om kroppen, känslor om sex för unga i åldrarna 10-13. "Världens viktigaste bok" kan användas i skolundervisningen men den kan också läsas på egen hand av de unga.

Karolina Schubert "Barn i regnbågsfamiljer" (Spegel förlag)
Bok som kan användas både som informationsmaterial och som sagobok, med tips både för stora och små. Den här boken är tänkt att användas som sagobok, läromedel och faktabok. I boken hittar du förklaringar på begrepp, korta små sagor, fakta för stora och små och avslutningsvis en praktisk uppgift där barnen själva får beskriva sin egen familj. (F-5)

A Knöfel Magnusson & H Olsson "Jag visste när jag var tio" (RFSU)
En handledning för att stödja homosexuella, bisexuella och transpersoner i skolan. En skrift för att ge skolans personal – skolledare, lärare, elevvårdsteam, skolsköterskor, kuratorer, assistenter, modersmåls lärare, måltidspersonal, bibliotekarier, vaktmästare med flera – handledning och stöd i hur man gör så att en likabehandlingsplan blir levande och upprätthålls. Finns att hämta gratis på <http://www.rfsu.se/sv/Sexualundervisning/RFSU-material/Sidbank/Method-och-handledning/Jag-visste-nar-jag-var-tio/>

Pedagogiska tips

- Tänk på vilka ord och begrepp du använder i din undervisning. Välj till exempel att säga familj istället för "mamma pappa barn" för att inkludera fler.
- Kom ihåg att det inte enbart finns tjejer och killar, en måste inte vara antingen eller.
- Felköna inte - använd alltid det pronomen som eleven själv önskar.
- Undvik slentrianmässigt könsbestämmande som uttrycket "Hej killar/tjejer". Använd hellre namn eller "barnen/elever".
- Skriv personers rätta namn (alltså det namn eleven själv vill bli kallad) /ändra i klasslistor mm oavsett om det är godkänt av skatteverket eller inte.
- Synliggör hur kärleksrelationer och familjer kan se ut. Ge barnen ett större perspektiv och en beredskap att möta individer som lever i en annan familjekonstellation än de själva. Detta får du enkelt hjälp med genom att använda de böcker vi tipsat om vid högläsning.
- Ifrågasätt normer kring könsroller och skapa positiva attityder till att alla är lika värda. Hur är en flicka? Hur är en pojke? Det handlar om individer, inte om kön.
- Erbjud ett urval av normkritiska böcker i klassrummet som barnen själva kan läsa.
- Snappa upp om ord som rör sexuell läggning eller könstillhörighet används kränkande bland barnen. Ta upp orden och berätta vad de faktiskt betyder.
- Våga utmana eleverna!